

SPOLEHLIVÝ KOMPAS

Uzdravuje, pomáhá k nalezení vnitřního klidu,
přináší radost a inspiruje. Mluví k nám stejnou
řečí jako srdce. Příroda.

TEXT A FOTOGRAFIE / PETRA DOLEŽALOVÁ

„Děláme, co milujeme,
a milujeme, co děláme.“

PETR KOVAŘÍK

Říká se, že poručit větru a dešti nejde. Co když to ale možné je a děláme to. Jen bohužel opačně...
„Možná nevědomky, ale vysušováním krajiny odklááme déšť,“ vysvětluje majitel slavkovské společnosti Liko-s, která ve své experimentální laboratoři podobné zelenému hobitínu z Tolkienova románu dokazuje, jak málo stačí, aby příroda zapojila své úžasné samoozdravné procesy...

Sedíme s panem Liborem Musilem na břehu jezírka s lekníny a společně posloucháme žabí koncert. Letošní teplý podzim zmátl i je. Požitek z posledních neobvykle teplých dní nám trochu kazí pomyšlení na příští léto, které bude pravděpodobně ještě sušší než to letošní.

Zakladatel rodinné firmy roku 2014 se nemusí z pracovního stresu dostávat někde v horách, protože si přírodu přivedl přímo do práce. Ještě před dvěma roky byla kolem vyschlá louka, dnes tu příjemná oáza díky unikátnímu vodnímu hospodářství pomáhá zadržovat vodu v krajině.

Inspirací pro vytvoření živoucí stavby se panu Musilovi stala zkušenost s vlastním domkem, který si se ženou postavili v malé vesnici nedaleko Slavkova. Protože to bylo v chráněné oblasti na kraji lesa, kde nebyla kanalizace, přemýšlel, jak nenarušit přírodu a jak zachovat na pozemku vodu. „Rozhodl jsem se pro kořenovou čistírnu. Pod ní jsme udělali jezírko, kde se udržovala veškerá odpadní voda a dočišťovala se. Po roce jsem viděl, že tam roste více rostlin, stahují se k němu živočichové a přilétají ptáci...“ vzpomíná s úsměvem.

Pak se rozhodl zkusit to na větším objektu, na firemní administrativní budově se symbolickým jménem LIKO-Noe. „Chtěli jsme, aby tam lidem bylo dobře. Současné stavby vlastně představují uzavřené technologické buňky, kde se vytvoří umělé podmínky pro člověka, aby přežil. To je možná dobré pro dočasné řešení třeba ve vesmíru, ale pro běžný život?“ Inspirace opět vzešla z vlastní zkušenosti. „U domu mám vinný sklípek a zjistil jsem, že v létě je v domě nejlepší teplota asi metr a půl nad ním. Tak jsme vytvořili sklepy, propojili s nimi budovu a vzduch vedeme chlazeným kolektorem v zemi, což je mimochodem staré vinařské pravidlo. Spojení vody se zemí je také chladicí prvek. Budovu jsme pak obalili zelení, a tím jsme ji tepelně stabilizovali – většinu teplotních výkyvů vykryje budova sama. Když na okolní zástavbu zasvítl slunce, rozpálí se jako poušť. A na poušti, jak známo, neprší a jedinou možností k přežití jsou oázy. Tato budova funguje taky jako oáza uprostřed stavební pouště.“ A příroda sama se pak už postarala o zbytek...

Meteorologická měření jsou alarmující: v centru Prahy nebo Brna v létě naměříte 50 °C, tedy stejně jako na Sahaře. „Každá stavba se chová jako radiátor: když na ni v létě svítí slunce, rozehřeje se až na 80 °C,“ upozorňuje Libor Musil. „Přitom zelená střecha v tu samou chvíli má až o padesát stupňů méně. Vraťme do měst stromy a rostliny. Vždyť strom je nejvyšší forma rostlinné říše a je neúčinnější klimatizační jednotkou. Pod ním je až o šest stupňů míň, navíc do svých listů denně napumpuje

„Dnes je to nepovinné,
ale první předmět,
který by se měly děti
učit, je právě vztah
k přírodě.“

LIBOR MUSIL

kolem 500 litrů vody z hloubky 20 metrů. Jejím odpařováním pak vytváří klimatizační proces. A lidstvo si tyto přirozené klimatizace dobrovolně vypíná a místo nich staví radiátory – budovy, které v létě produkují nejvíc tepla. A tak si sami vytváříme poušť.“

Přítom v době technologických možností 21. století je teoreticky snadné dát přírodě šanci vytvářet podmínky, na které byla Země zvyklá. „Kdybychom města zahalili do statisíců stromů a nad dálnicemi napnuli sítě s popínavými rostlinami, tak tu radiální plochu budeme zmenšovat,“ líčí pan Musil svou vizi.

Zelené střechy nejsou ani závratná investice, ani nevyžadují žádnou zvláštní péči. „Tuto máme už tři roky a necháme rostliny žít si vlastním životem. Jen přes zimu jim občas dodáme trochu vláhy, aby nám semínka úplně neuschla a na jaře zase vyrostla.“ Zeleň tu dokonce pomáhá čistit vodu – co ze splašků nezávládne dokonale vyčistit kořenová čistírna, dokončí rostliny: fosforečnany a dusičnany jsou prý pro ně pochoutka.

V Liko-s v investicích pokračují. Na jaře vyroste jen pár metrů od LIKO-Noe vůbec první průmyslová stavba celá pokrytá zelení. „Chceme lidem dopřát dobré pracovní prostředí a taky je inspirovat, aby pochopili, že bez práce nebude voda. Příroda nám dává šanci, jen musíme pochopit, že je nezbytné vydat se tímto směrem.“

Libor Musil říká, že ekologie by se měla vyučovat už ve školce. I proto napsal půvabnou pohádku o vztahu lidí k přírodě. „Dnes je to nepovinné, ale první předmět, který by

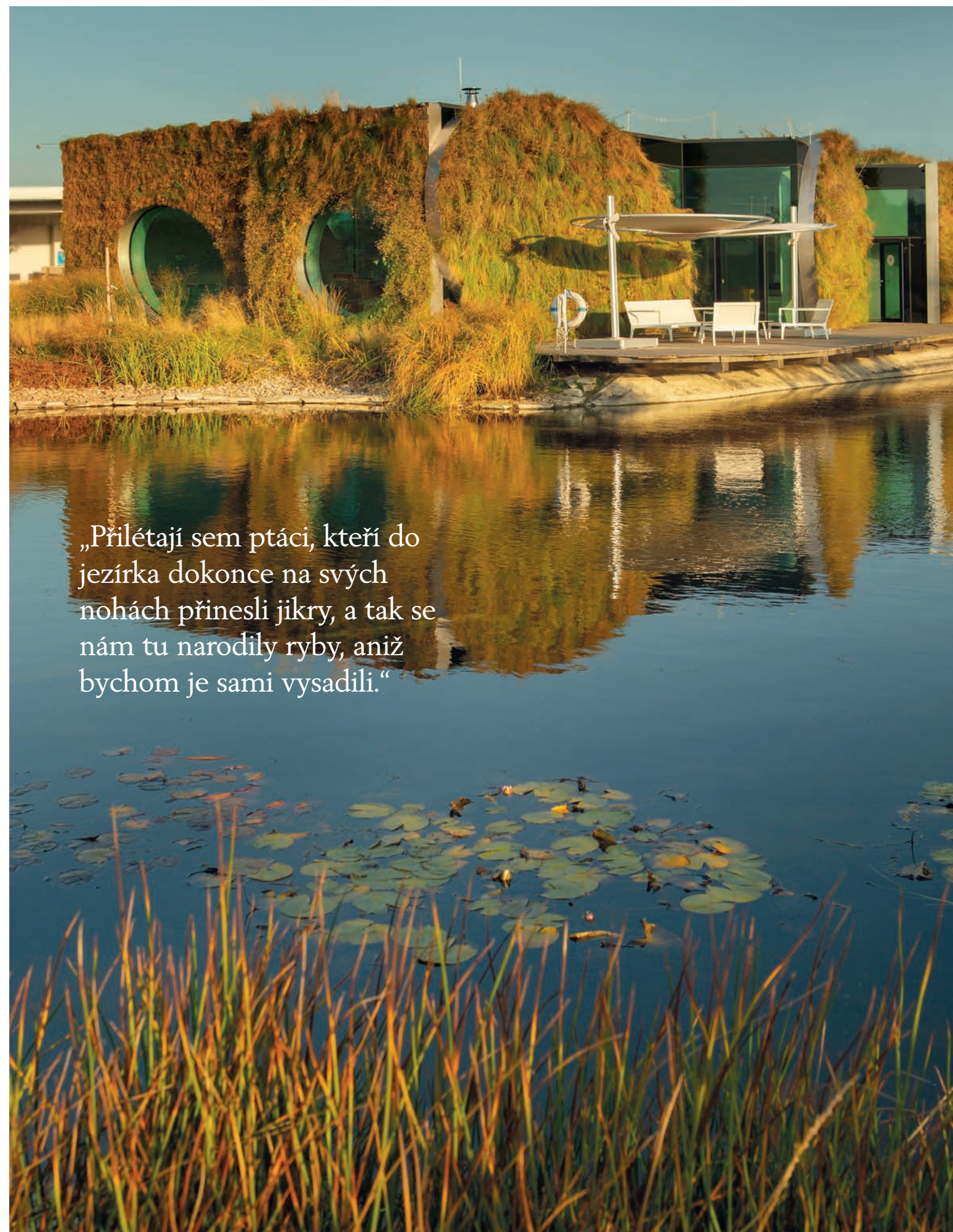
se měly děti učit, je právě vztah k přírodě. Někdy stačí jiskra, aby zažehla požár, a tak zkouším křesat jiskry...“

Stmívá se a já zjišťuji, že se mi vůbec nechce odjíždět. A není to jen příjemnou atmosférou posezení s výhledem do zelené oázy

v nejdřívější české kanceláři. Líbí se mi vlídnost, s jakou tu pan Musil jedná nejen se členy rodiny – z níž se do vedení firmy kromě manželky postupně zapojily jeho děti i americký zeť –, ale i s dalšími zaměstnanci. Obdivuji jeho zájem o lidi, stejně jako touhu pořád se posouvat dál. Snad ho pohání gen svobody, který zdědil po předcích, a příslušnost k rodovému dědictví. Něco dál budovat a ručit za svou práci. „Naším lidem vysvětluji, že nemůžou čekat, že já udělám nějakou atmosféru. Je to na každém z nich, jaké si to udělají, takové to budou mít. Já to mám dobré. A jestli vás to nebaví, tak si to změňte.“

Architektura tohoto objektu snad pohne lidi pozitivním směrem. Stačí se chvíli zadívat do jezírka na žábu, leknín... a už máte něco, co pomáhá, říká Libor Musil. „Příroda nám vstoupila do budovy. I proto jsme to tak udělali, aby ji zaměstnanci měli nadosah.“

Nevím, jak to máte vy, ale na mě takové zadívání často působí jako zesilovač. A čím víc se na přírodu naladím, tím intenzivněji mě přitahuje do míst, kde hraje své nerušené sólo. Jedno z takových neleží od Slavkova daleko. Nádherně zbarvené lesy provokují červenou XC40 v Buchlovských kopcích k rychlému tempu k dnešnímu cíli: do Moravských Kopanic, až na samé moravsko-slovenské pomezí. Traduje

„Přilétají sem ptáci, kteří do jezírka dokonce na svých nohách přinesli jikry, a tak se nám tu narodily ryby, aniž bychom je sami vysadili.“

se, že tady větru a dešti poroučely vědomě ženy, kterým se přezdívalo bohyně. A právě příběh těchto žen obdařených neobvyklým nadáním, schopností léčit, zařikávat i vidět budoucnost přitahuje našince i cizince z různých koutů světa do míst, kam ještě donedávna vedly jen špatné cesty, kde místní nestavěli ploty a turistu byste sotva potkali.

Nádherný kraj malých kopaničářských osad Vyškovce, Vápenic, Žitkové a Lopeníku žil až do vydání poutavého románu Kateřiny Tučkové Žitkovské bohyně v roce 2012 v zapomnění. Drsné životní podmínky naučily kopaničáře dokonale využívat možnosti a zdroje v okolí svých prostých usedlostí. Život tu po dlouhá léta ubíhal jiným tempem, proto se tu odehrávaly příběhy až mystické... Ne nadarmo se v chudém a na živobytí nesmírně těžkém kraji zrodilo léčitelství a „bohování“ vyvolených žen, které si své umění předávaly po ženské linii. Kraj, který byl chvilkami nejen ztracený, ale i zatracený, přesto i na konci října omamně voní bylinkami a dýchá neopakovatelnou atmosférou zdejšího svérázu...

Usadit se tu láká hodně citlivých duší ochotných vzdát se pohodlí města, ale podaří se to jen několika málo vyvoleným. Pozemek si v chráněné krajinné oblasti nekoupíte a stavět můžete jen na místě původní chalupy. A to je dobře, úchvatné scenérie se překonávají na každém kroku a i na úzkých horských cestičkách mě každou chvíli nutí zastavit nepoznaná hloubka zdejší samoty.

Je sobota dopoledne, teplý slunečný den, a jediná cesta, kam míří po hloučcích skupinky turistů, vede směrem

k domku poslední žitkovské bohyně. Jeho nový majitel ho pečlivě zrekonstruoval těsně před vydáním románu a vzhledem k vlně zájmu, který příběh vyvolal, jej dnes

Život tu po dlouhá léta ubíhal jiným tempem, proto se tu odehrávaly příběhy až mystické...

ve vyhrazených časech provozuje jako muzeum. Míjejí se tu světy těch, kteří na dvorku a v domku poslední bohyně Irmy Gabrhelové zvané Chupatá vnímají příjemné hřejivé teplo a zvláštní pocity, a těch, kteří si něco takového nechťejí připustit, ale přesto zvědavě naslouchají. Půldruhou hodinu dlouhé vyprávění o léčení, fascinujícím příběhu bohyně Irmy, která tu donedávna žila, i příběhu místa a svérázných lidí končí v maličké kuchyni vonící po šalvěji, kde se staříčká Irma laskavě usmívá z orámované černobílé fotografie.

Jen pár metrů odsud stojí od jara dřevěná chaloupka se střechem z rákosy – sýrárna U Kapličky. U kulatého stolu kolem stromu i jinde před chalupou je plno. Nikdo nespěchá. Nejenže tu mají famózní lokše s brynzou, oštěpkem a další poctivé čerstvé dobroty od vlastních oveček, ale i úžasný výhled. Pod dojmem tajemného příběhu zdejší louky, lesy i v nich skryté lomy najednou ožívají a lákají vás vnímat to nevyřčené z divukrásného kraje.

Možná právě tohle zpomalení a vědomí něčeho posvátného nám pomáhá využívat léčivých darů Země. I malé rituály s nimi dokážou navodit pocit štěstí. Vezměte si třeba čokoládu. Většinu lidí už jen vyslovení pojmu žhaví chuťové pohárky. V některých koutech světa ji dodnes užívají jako prostředek, jak se spojit s vyšším vědomím, a považují ji za lék. Mířím do Prahy za dalším cílem – taky na kopec a přímo pod hrad. Do příjemného bistra Prague Chocolate Café & Bistro a sousedící prodejny s luxusní čokoládou Steiner & Kovarik v Nerudově ulici.

Sympatičtí majitelé Petr a Silvie jsou i životními partnery, které svedla právě vášeň pro čokoládu. Zakladatelka firmy Silvie Steinerová vzkřísila před 13 lety legendární značku cukrovinek Nachfolger a objevila díru na trhu. Kvalitní

„Najednou jsme věděli, že chceme nejen vyrábět čokoládu, ale i přinášet lidem radost ve velkém.“

SILVIE STEINEROVÁ

čokolády s motivy Prahy si rychle získaly oblibu u turistů a zahraničních návštěvníků metropole.

Ale Silvie měla další vizi: vyrábět čokoládu podle vlastní receptury, kterou tu v Čechách zatím nikdo nedělal. Aby si pro její naplnění uvolnila ruce a sejmula ze sebe velkou zátěž z prodeje, která se stávala neúnosnou, potřebovala schopného obchodního ředitele. Petr okamžitě vycítil obrovský potenciál. Na rozdíl od předchozí úmorné zkušenosti z korporátu, kde nad vztahy s partnery vládly tabulky, vize vyrábět vlastní kvalitní čokoládu mu přinesla nový smysl.

„Tak jsme se dali dohromady. Petr přebíral ty chlapské věci, díky čemuž se u mě mohla začít rozvíjet tvůrčí část a já měla prostor věnovat se designu, který pro mě do té doby dělal někdo jiný. Rozhodli jsme se spojit naše jména a vytvořit značku Steiner & Kovarik. Tak to začalo. A najednou jsme věděli, že chceme nejen vyrábět čokoládu, ale i přinášet lidem radost ve velkém. A že tohle dělá čokoláda,“ vzpomíná Silvie. „I proto jsme do obalů zakomponovali posvátnou geometrii, ze které všechno vzniká a kam se všechno vrací. Petr se nejdřív bál, že je to moc spirituální – a dnes je to jeden z našich nejprodávanějších produktů. Lidé to ani nemusejí vědět, jen tam podvědomě něco cítí.“

Základem všech nabízených produktů jsou kvalitní ingredience. Třeba mandle v čokoládě vyráběné na Moravě z čerstvých kalifornských mandlí patří mezi nejlepší na světě. Já osobně jsem ovšem v trochu sychravém odpoledni rychle podlehla hřejivosti mandlí v chilli se solí, které získaly ocenění Great Taste 2017. Čokoládové boby, které Silvie s Petrem pro své výrobky používají, pocházejí z různých koutů světa

a nejsou geneticky modifikované. Třeba nádherně balená čokoláda s kolibříkem na krabici z kolumbijských bobů Aluna. „Když jsem přemýšlela o obalu, pořád se mi zjevoval kolibřík jako součást tamní kultury. Pak sem přijel na návštěvu náš dodavatel, farmář Chesus z Kolumbie, abychom se poznali, a prozradil mi, že se jim na těch kakaovnících uhnízdili kolibříci,

což prý není vůbec běžné. A tak se to krásně propojilo.“

Aluna patří k jednodruhovým čokoládám, tedy velmi intenzivním, na což my Češi prý nejsme zatím tak úplně zvyklí. „Běžný zákazník chce vyváženou chuť, v níž nebudou jednotlivé tóny výrazně vystupovat. V jednodruhové čokoládě cítíte, že je buď zemitá, nebo je ovocná, nebo kyselá, hořká... Snažíme se je proto skloubit s jemností industriálních čokolád, tím jsou více vyvážené, aniž by ztratily na intenzitě.“

Z nabídky ale nezmizely ani produkty s pražskou inspirací, třeba taková Karlova koule na počest Karla IV., která pod „hávem“ z bílé čokolády ukrývá mák, švestky a tuzemák, je neskutečně vyvážená delikatesa. A místní český nugát patří ke světové špičce.

Petr i Silvie vidí v čokoládě svůj život i poslání a nejsou to jen plané řeči. Jejich kvalitní čokoláda si rychle prorazila cestu nejen na tuzemském trhu, ale je žádána až v Ománu či v Japonsku a její invaze pokračuje dál.

„Naše produkty jsou vyráběny ručně. Automatizovaná výrobní linka by zvýšila produkci, ale nebylo by to ono. Věříme, že když něco děláte s láskou a věnujete tomu pozornost, chutná to úplně jinak. A také je pro nás důležité ukázat, že je možné v českých podmínkách podnikat. Jen je nezbytné nenechat se odradit od snu, kterému věříme. Děláme, co milujeme, a milujeme, co děláme,“ říká Petr. ■

„Kakao je samo o sobě velmi zdravé. Pomáhá při hubnutí a předcházet zubnímu kazu.“

